

Kulturskolen for alle?

**– en pilotstudie av
skolepengers betydning for
bruk av tilbudet med vekt på
økonomisk utsatte familier.**

Oppdragsgivere og finansiering

Oppdragsgivere:

- Norsk kulturskoleråd
- Redd Barna

Finansiering:

- Kunnskaps - departementet
- Fagforbundet

Bakgrunn for undersøkelsen

- Norsk kulturskoleråds bekymring for økende skolepriser etter at "taket" på kr. 1600,- pr. år ble opphevet i 2003
- Bekymringen knytter seg til om nivået på skolepriser øker faren for at økonomisk utsatte familier blir ekskludert fra tilbudet
- Norsk kulturskoleråd viser også til at det i regjeringens Soria Moria-erklæring heter:
"Regjeringen vil at alle barn skal ha et tilbud om plass i kulturskolen til en rimelig pris."

Bakgrunn for undersøkelsen

Redd Barna i Norge arbeider for at barn og unge i Norge skal ha like muligheter til deltagelse, aktivitet og kunnskap.

Redd Barna arbeider for å bekjempe fattigdom blant barn og unge i Norge

Bakgrunn for undersøkelsen

- * I 2002 gjennomførte Rädda Barnen i Sverige en undersøkelse som viste at barn og unge fra ulike sosiale grupper i samfunnet effektivt ble utestengt fra de svenske kulturskolene ved et nivå på skolepengene som var vesentlig lavere enn det tilsvarende i Norge på den tid. ("Musikk om du är rik", Rädda Barnen 2002.)
- Ønske om en pilotstudie i Norge som kunne gi kunnskap om forholdene i Norge

Bakgrunn for undersøkelsen

Redd barna arbeider for at barns rettigheter skal ivaretaes.

Barnekonvensjonen sier blant annet:

- **31. Lek og fritid**

Barnet har rett til hvile, fritid og lek, og til å delta i kunst og kulturliv.

Undersøkellesperiode

- Formell avtale inngått mai 2009
- Gjennomføringen perioden mai – august 2009.
- Presentasjon forskningsfunn 8. sept
- Sluttrapport 14. sept.

Data og metode

Kvalitative data:

- Telefonintervju med 14 norske rektorer
- Informantene representerer bredde hva gjelder nivå på skolepenger, antall elever og elevplasser
- Skolepenger delt inn i 3 nivåer: Kr. 0 -1600, Kr. 1600 – 2500, Kr. 2500 og over
- Informantene er rektorer med lang erfaring fra kulturskolearbeid
- Vi etterspurte informantenes erfaringer og vurderinger

Data: Begrensninger kvalitative data

Vi har ikke data fra familier (verken barn eller voksne) som lever i økonomisk utsatthet og deres vurdering av kulturskoletilbudet.

Kvantitative data

- Kvantitative data:
 - Grunnskolenes informasjonssystem (GSI)
 - elevtal
 - prisar
 - særordningar
 - Statistikkbanken
 - Inntektsdata
 - folketal

Kvantitative data: problem

- De interkommunale samarbeida gjør at en ikke heilt enkelt kan legge inn data på kommunenivå. Måtte konstruere større eininger.
- Variablar målte på uheldig måte. Særlig problematisk er prisen. Den registrerte prisen er *høyeste* sats i en kommune. Det hadde vært bedre med gjennomsnittspris eller mer detaljerte prisdata.
- GSI er fullt av feil.
- Vanlige utfordringer knytt til kvantitativ analyse: årsakssamanhenger, korrelerte variabler og liknende

Studiens status

- **Pilotstudie: Identifisere hvilke forhold og sammenhenger som bør undersøkes nærmere.**

Barn og unge som deltar i kulturskoletilbudet. Hvem er de?

- **Materialet etterlater et tydelig inntrykk av at majoriteten av betalende elever ved kulturskolene, er barn fra middelklasse og høyklasse**
- *”Det er barn av høyere akademisk utdannede foreldre som er brukere av våre tilbud. En tydelig majoritet. Jeg har ganske godt kjent med hvem vi har her. Om jeg skal tippe etter at jeg har rullet over kartotek, vil jeg si mellom 70 – 80%. ”*

Barn og unge som deltar i kulturskoletilbudet. Hvem er de?

- Materialet viser også at kulturskoler som har stor bredde i tilbudet kombinert med lav pris, har langt større bredde blant deltagere fra ulike samfunnsgrupper.
- Her finner vi også øket innslag av elever fra familier med inntekt under 60% av medianen

Pris på tilbudet og deltagelse

- **Alle informanter i vårt materiale gav uttrykk for at pris kan virke ekskluderende.**
- **Imidlertid var det ulike meninger om hvilket prisnivå som kunne antas å representere en form for ”smertegrense”.**

Pris på tilbudet og deltagelse

Våre kvalitative data tyder på at de fleste rektorer mente at en skolepris for en elevplass som ligger over kr. 2.200, kan oppfattes som høy.

På spørsmål om "taket" på kr 1.600 som var satt perioden det var øremerkede midler var et nivå som var aktuelt å se hen til, svarte alle informantene at dette var et akseptabelt "tak

Pris på tilbudet og deltagelse

Kvantitative data viser:

- **Om prisen stiger fra 2000,- til 2200,-, faller etterspørselen med 2,4 prosent.**

Pris på tilbudet og deltagelse - inntektsfattigdom og etterspørsel

- Kvantitative data viser at om fattigdommen i kommunen stiger fra 10 prosent til 11 prosent, faller etterspørselen med 2,4 prosent.
- Dersom en kommune har mange hushold under 60 prosent av medianinntekten fører altså dette til mindre deltakelse i kulturskolen.
- Om medianinntekta stiger fra 240 000 til 260 000 auker søkerantalet med 5 prosent.
 - **Viser til rapporten for utregningsmåte.**
 - **Fattigdom er målt ved hushold med mindre enn 60 prosent av medianinntekta.**

Moderasjonsordninger og deltagelse

- Det er svært varierende praksis knyttet til friplassordninger og moderasjonsordninger
- Kvalitative data viser at der det er ulike former for moderasjonsordninger, øker dette rekruttering fra lavere inntektsgrupper

Moderasjonsordninger og deltagelse

- Kvantitative data viser at friplasser, søskenmoderasjoner og inntektsgradering, virker positivt på etterspørselen.
- Sammenhengene er signifikante, men relativt svake. Dette kan handle om datakvalitet og modelloppsett.

Gratis skole:

- informantenes oppfatning av gratis skoletilbud

- De fleste informanter i vårt materiale ville støtte et forslag om gratis skole.
- Enkelte uttrykte imidlertid skepsis til gratis skole og mente at pris bidrar til å holde umotiverte borte fra skolen, hvilket ble ansett som positivt.
- De fleste rektorer avviste imidlertid at det var nødvendig med pris som en form for "terskel" for å sikre motiverte elever.

Erfaring med *gratis kulturskole*

- **Gratis kulturskoletilbud gav umiddelbart en betydelig økning i antall elever.**
- Rektoren ved gratis kulturskole, uttrykte stor tilfredshet med ordningen, og hadde så langt ikke negative erfaringer verken når et gjaldt elevenes motivasjon, foreldrenes oppfølging eller lærerens arbeidsinnsats.

(Rektoren har samtykket i at han blir sitert og derved identifisert)

Bredde i tilbudet og deltagelse *- kvalitative data*

- Informanter som var rektorer ved skoler som har stor bredde i tilbudet, meldte om en økning av deltagere fra andre samfunnsgrupper enn de som tradisjonelt hadde deltatt på kulturskolen
- Informanten gav i tillegg uttrykk for at om tilbudene ble organisert som gruppetilbud slik at prisene kunne holdes på et lavt nivå, så fikk de høyere representasjon av barn og unge fra lavere inntektsgrupper

Bredde i tilbudet og deltagelse

- I tillegg vurderte rektorene ved det vi kan betegne som "breddeskoler" at bredde også økte kvaliteten på det samlede tilbudet ved ulike former for samarbeid mellom forskjellige disipliner, samt at interessen for kulturskolen generelt økte i kommunen.
- Vårt materiale tyder på at bredde i tilbudet også medfører et brudd med den tradisjonelle oppfatning av kulturskolene som tilbydere av "finkultur" som enkelte informanter mente "hang igjen" og for en del hushold kunne representere en terskel for deltagelse.

Bredde i tilbudet og deltagelse

- **Kvantitative data viser også at bredden har klart positiv verknad på etterspørsel.**
 - **Et større mangfold av tilbud gjør at flere søker seg til kulturskolen. Størrelsen på effekten er vanskelig å forklare på grunn av komplisert breddemål. Resultatet er særs robust for endringer i variabler og modellform.**

Oppsummering hovedfunn: Kulturskolen for alle?

- Dataene gir klare indikasjoner på at barn som lever i hushold som kategoriseres som fattige, i mindre grad enn andre barn deltar i kulturskoletilbudet
- Dette funnet samsvarer med forskning på fattigdom og hverdagsliv

Sentrale forklaringer:

- Skoleprisene
- Manglende moderasjonsordninger
- Tilbudets karakter (smalt vs bredde)
- Manglende samarbeid med andre instanser som barnehage, grunnskole, SFO

Diskusjon

- Kulturskolenes plass i bekjempelse av fattigdom
- Kulturskolene som oppvekstarena
- Kulturskolene som ledd i barn og unges selvbildevikling
- Kulturskolene som arenaer for dannelse og utdanning
- Kulturløftet II
- Kulturskolene og utjevning av helseforskjeller

(se neste side)

Diskusjon

Av St.meld. nr. 20 (2006-2007) "Nasjonal strategi for å utjevne sosiale helseforskjeller" fremgår følgende om kulturdeltagelse og kulturskolenes plass i barns oppvekst:

"4.2.5 Organisasjons- og kulturdeltagelse

Det er et mål å øke deltagelsen i kultur- og organisasjonsliv i grupper som i liten grad deltar i dag. (...) Kulturdeltagelse gir opplevelser og styrker følelsen av mestring. De kulturelle opplevelsene bidrar til kommunikasjon, fellesskap og velvære, og slik sett er organisasjons- og kulturdeltagelse en viktig del av oppvekstvilkårene

” Ved at udvikle vores menneskelige musikalitet lærer vi at opfatte den sjæl, der gemmer sig bag et menneskes isolerede livsytringer. Denne form for musikalitet kalder vi kærlighed, og den fører til respekt og tolerance. Vi kan udvikle vores musikalitet overfor naturen og lære at opfatte de sammenhænge, som gemmer sig bag naturens forskellighed. Denne form for musikalitet kalder vi indsigt og præmien er ydmyghed. Vi kan rette vores musikalitet mod det samfund vi tilhører og opfatte de sammenhænge, som knytter de adskilte individer til hinanden. Det kalder vi kultur, hvilket fører til ansvarsfølelse.”
(Peter Bastian, Ind imusikken)^[1]

^[1] Hentet fra Norks Kulturskoleråds rammeplan for kommunale kulturskoler

Karin Gustavsen &
Sigbjørn
Hielmbrække